

Tu non cessas comedere ferrum
A Sophisma in cod. Marc. Ven. Lat. VI. 145 (2756)

Sten Ebbesen

In June 1993 I had an opportunity to inspect some mss in the Marciana of Venice. Here is a report on one of them:

Venezia, Biblioteca Nazionale Marciana, Lat. VI.145 (= 2756); saec. 14.1, membr., mm. 255 x 178, ff. I + 294 + I' ("295"). The whole codex is one original unity, except for f.295 which comes from a liturgical ms.

Contents: *Organon* with scholia. Cf. Aristoteles Latinus, Codices 2, N° 1619. In details as follows:

1-12 Porph., *Intr.*

12-43 Arist., *Cat.*

43v-55v Arist., *Int.* cum scholiis

55v-124 Arist., *APr.* cum scholiis

124-224 Arist., *Top.* cum paucis scholiis

224v-251 Arist., *SE* cum paucis scholiis

251v-252 Anon., *Prooemium* in Arist., ? (cf. infra)

252r Anon., *Scholium* in Arist., *Cat.* 6, 5a1 (cf. infra)

252v Anon., *Sophisma* "Tu non cessas comedere ferrum" (v. infra)

253-294 Arist., *APo.*

294v Anon., *Scholium* introductorium in Arist., *Top.*, manu saec. XIV,

Inc. Propositum quidem etc. Cum tota loyca sit de sermone.

Expl. In speciali procedit sicut in litera apparet. § Amen.

295 Liturgica

Between *Elenchi* and *Posterior Analytics* the main scribe had left three blank pages, these were soon put to use as follows:

251v-252r, in a hand that does not look much younger than that of the main scribe:

Inc. Quinque sunt, ut ait simplicius in commento libri predicamentorum que sunt circa libros aristotilis attendenda

Expl. non iam hominem vocari sed deum pronuntiat in ultimis nichomaticorum moralium.

This is obviously a prologue to a commentary (or its oral form: a course) on some Aristotelian work.

252r A new hand takes over, but this too dates from the first half of the 14th century:

Inc. LINEA VERO CONTINU[OR]UM ETC. In speciali ipse sic procedit dicens quod linea. *Expl.* unde ponatur quod aliquid sit futurum.

Apparently a scholium on Arist., *Cat.* 6, 5a1. According to L. Minio-Paluello's edition in *Aristoteles Latinus* I.1-5, the reading 'Linea vero

continuum' belongs to the "Editio composita", while "Translatio Boethii" has 'Linea vero continua'.

252v Yet another hand from the first half of the fourteenth century has entered the sophisma 'Tu non cessas comedere ferrum', which I shall edit below. This is not a very common sophisma, but it does occur in the *Abstractiones* of Richard, the Master of Abstractions, whose text can also help understand the *corpus sophismatis* (proof, disproof, solution) of the Venice text.

We are to imagine that the statement "You are not ceasing to eat iron" is directed to someone who, of course, has never been an eater of iron.

Proof of sophismatic proposition. Its contradictory is false, viz. "You are ceasing to eat iron," since the person addressed has never eaten iron. But the contradictory of a false proposition is true. Therefore "You are not ceasing to eat iron" is true.

Disproof. "You are not ceasing to" implies "You are doing and you will do", but it is not true that you do eat iron, nor that you will do so.

Solution. The sophismatic proposition is true, as argued in the proof. The disproof commits the fallacy of consequent, for while it follows that if you are eating iron now and will do so in the future, then you are not ceasing to eat iron, it does not follow the other way round, since your eating iron now and in the future is only one of the possible reasons why "You are not ceasing to eat iron" could be true; there is another possible *causa veritatis*, and one that actually applies, viz. that you have never eaten iron.

Proof, disproof, and solution are fundamentally identical in Richard's *Abstractiones* and in the Venice text. This is not surprising; at least since the middle of the 13th century the *corpus sophismatis* is frequently treated as a standardized element which it is not the disputants' job to change. Its function is to provide inspiration for discussion while itself retaining its standard form. The *Abstractiones* only provides the *corpus* of the sophisma, not the ensuing discussion, called the *problema*.

The proof is of the form 'non non-p, ergo p', and in the Venice text it is explicitly stated that its validity rests on the *locus a contradictoriis*. This is the starting point for the *problema*.

The *problema* is prefaced by a clarification of what is meant by *locus a contradictoriis*, for any *locus* occurs in two variants, *locus maxima* and *locus differentia*. The author turns out to identify the maxim with the general inference scheme(s) 'One contradictory is true, therefore the other is false', 'One contradictory is false, therefore the other is true'; whereas the *locus differentia* is the applied version, in which a particular propo-

sition is identified: 'The contradictory of this proposition is true, therefore this proposition is false' / 'The contradictory of this proposition is false, therefore this proposition is true.' This is a most remarkable way of interpreting the Boethian distinction between *locus maxima* and *locus differentia*, in that it takes not only the maxim but also the difference to be propositional.

After the prefatory paragraph about the two types of *locus*, a proper problem (question) begins, the subject of which is whether there can be such a thing as a "topos from contradictories."

The text printed below was transcribed directly from the ms in Venice. As I have had no opportunity to check on my transcription there may be minor inaccuracies.

TU NON CESSAS COMEDERE FERRUM. Hoc est sophisma propositum.

<I. *Corpus sophismatis*>

Quod probatur sic: Eius contradictoria est falsa, sc. haec 'tu cessas comedere ferrum', ergo ipsa vera, et est locus a contradictoriis.

Contra. Tu non cessas etc., ergo tu semper es in actu comedens ferrum. Et videtur ibi esse locus a nominis interpretatione quoniam 'non cessas' ibi exponitur per nomina magis nota.

Solutio. Dico quod prima est vera. Et improbatio peccat contra fallaciam consequentis, quia ibi fit¹ processus a pluribus causis veritatis ad unam, plures autem causae veritatis sunt consequens respectu unius causae veritatis.

<II. *Problema*>

Circa illud intelligendum est quod si dicatur "Una contradictoria est vera, ergo reliqua falsa" vel e converso, est locus maxima. Sed si dicatur "Contradictoria istius propositionis est vera, ergo haec propositio est falsa" vel e converso, est locus differentia maximae, sc. locus a contradictorie oppositis.

Sed contra istam habitudinem localem arguitur:

1.1. Primo sic: Inter contradictoria non est medium, sed habitudo localis fit per medium, ergo etc.

1.2. Et si dicatur ad hoc quod inter contradictoria licet non sit medium reale, tamen est medium rationis,

1. fit] ~~fortasse~~ sit codex.

1.3. contra: Omne ens rationis (nisi sit fictum) et omnis ratio sumpta est ex aliquo reali, ergo cum nulla¹ res sit media inter contradictoria, ergo nec etiam ratio.

2. Item, probari potest quod una contradictoria infert aliam, quoniam sequitur 'si una contradictoria est vera, et altera'. Si non sequitur, da oppositum, 'non altera', quae aequipollet isti 'neutra est vera', et si neutra est vera, ergo nec prima, quod est contra positum, et si ex opposito consequentis infertur oppositum antecedentis, ergo prima consequentia facta bona.

3. Item, contradictio est relatio, ergo contradictoria in quantum contradictoria sunt relativa per formam contradictionis; sed posito uno relativorum ponitur et aliud; ideo etc.

4. Item, locus debet denominari ab inferente; cum ergo contradictoria sint relativa, ut ostensum est, ergo debet dici locus a relativis et non a contradictorie oppositis.

5. Item, locus debet denominari ab inferente, sed unum contradictorium non infert alterum, ergo non debet dici locus a contradictoriis.² Maior patet, quia causa habitudinis includitur in antecedente; et minor etiam est manifesta, quia unum contradictorium non infert reliquum.

6. Praeterea, omnis propositio est, ergo omnis propositio est vera, quia ens et verum convertuntur, sed quaelibet contradictoria est propositio, ergo etc.

7. Item, sequitur 'propositio est vera, ergo propositio est', per locum a parte in modo ad suum totum. Nunc autem quoniam³ ad antecedens sequitur consequens, ad consequens distributum sequitur antecedens distributum; et sic sequitur 'omnis propositio est, ergo omnis propositio est vera'; sed duae contradictoriae sunt propositiones; ergo simul sunt verae.

Dico quod est bonus locus a contradictione.

Ad argumenta in oppositum.

Ad 1.1 Ad primum. Quando dicitur quod inter contradictoria non est medium, verum est; et ideo non potest esse habitudo localis inter ea quae non contineatur sub altero illorum, unde habitudo localis quae est inter diversa contradictorie⁴ se[d] tenet ex parte inferentis et antecedentis in comparatione ad consequens.

1. nulla] illa codex praebere mihi visus est.

2. contradictoriis] contradictoria codex, ut videtur.

3. quoniam] an quando scribendum?

4. contradictorie] vel contradictoria codex.

Et si dicatur quod alterum contradictoriorum¹ est non ens, et in non ente non potest fieri habitudo localis, ergo etc.,

dico quod licet alterum contradictoriorum sit non ens extra intellectum, tamen est ens in intellectu. Quantumcumque enim accipiatur non ens, semper est ens penes intellectum, et propter hoc dicitur in libro Perihermeneias et in quarto Metaphysicae quod oppositiones contradictoriarum sunt contrariae, et sic habitudo localis fundatur in altero extremorum per comparisonem ad alterum et ⁺repugnantiam eorum ad invicem accepta.⁺

Vel potest dici aliter, ut prius fuit tactum, quod licet inter contradictoria non sit medium reale, tamen inter ipsa bene potest esse medium rationis.

Ad 1.3. Ad id quod contra hoc arguebatur "Omnis ratio etc." potest dici quod ista entia rationis causata sunt ab intellectu facto in actu, et ideo cum intellectus intellexerit utrumque extremum contradictionis, ideo ex repugnantia quae est inter ea potest ibi fundare intentionem, dato quod ibi non sit aliqua res media inter ipsas. Unde ad hoc quod intellectus <causet> istam mediam intentionem inter ipsa est sufficiens causa intellectus factus in actu per cognitionem extremorum et eorum repugnantiae², quae quidem repugnantia se tenet ex parte unius extremi.

Ad 2. Ad aliud quod dicitur, quod si una contradictoria est vera, ergo et altera etc., dico quod non sequitur³. Et quando datur oppositum 'non altera' quae valet 'neutra', dicendum quod 'altera' potest accipi dupliciter. Uno modo accipitur pro ratione partitiva sive divisiva dicendo 'hominum alter bonus alter malus', et sic accipitur in dicta consequentia, sc. 'una est vera, ergo et altera', quia ibi accipitur 'altera' prout notat divisionem inter partes contradictionis. Alio modo accipitur 'altera' pro signo particulari dicendo 'alter istorum currit' ita quod potest supponere vel pro uno vel pro alio indeterminate, et sic non accipitur in dicta consequentia. Modo quando dicitur quod 'non altera' aequivalet huic quod dico 'neutra', dico quod hoc est verum si accipiatur 'altera' ut est signum particulare prout indifferenter supponit unam partem contradictionis vel aliam; et quia sic non accipitur, ideo ratio non valet.

Ad 3. Ad aliud. Quando dicitur "Contradictoria sunt relativa", dico quod contradictoria possunt accipi dupliciter, vel pro forma relativa quae fundatur super ipsa, cuiusmodi est contradictio, et sic sunt relativa. Vel possunt accipi pro eo quod est contradictorium, et sic non sunt relativa

1. contradictoriorum] contradictoriarum codex.

2. repugnantiae] repugnantiam codex.

3. dico quod non sequitur] dato quod non sequatur codex.

sed contradictoria; et ideo non est verum quod posito uno ponitur reliquum etc.

Ad 4. Per illud patet solutio ad aliud, quando dicitur quod debet dici locus a relativis, quoniam non oportet, quia locus denominatur a contradictoriis ab¹ hac ratione qua sunt contradictoria, supra quae fundatur forma relativa quae est contradictio, et non denominatur a forma relativa quae est contradictio.

Ad 5. Ad aliud, quando dicitur quod unum contradictorium non infert alterum, dico quod verum est positive, tamen bene infert aliud destructive ipsum destruendo.

Vel aliter dicendum² quod locus a contradictoriis denominatur ab altero extremo contradictionis, sc. ab antecedente, in quantum est aliqua repugnantia ipsius ad alterum contradictorium, quod est consequens; ita quod locus denominari debet ab inferente, id est ab illo quod habet locum antecedentis ut inter ipsum et consequens erit repugnantia, et sic fundatur locus a contradictoriis.

Ad 6. Ad aliud dico quod non omnis propositio est vera. Et quando dicitur quod ens et verum convertuntur, dicendum quod duplex est veritas. Una est quae est rei entitas, et sic ens et verum convertuntur, et tali veritate³ omnis propositio est vera quae est, id est est ens in genere propositionum. Alia est veritas quae est circa compositionem et divisionem, et talis non convertitur cum ente, et sic non omnis propositio est vera.

Ad 7. Ad aliud. Cum dicitur "Propositio est, ergo est vera", concedo. "Ergo ad consequens distributum etc." - dico quod verum est si distribuatur antecedens ratione illius cuius tenet consequentia[m]. Modo illa consequentia non tenet ratione huius termini qui est 'propositio' sed ratione de li esse, quoniam sequitur 'erit verum ergo erit', et ideo si distribuatur consequens quod est 'erit', erit bona consequentia sic dicendo 'propositio est vera, ergo propositio est' distribuendo consequens sicut debet distribui, sc. sic 'propositio est omne ens, ergo propositio est omne verum'. Ista autem, sc. 'propositio est omne ens', est falsa, et ideo non est mirum si ex ea sequatur alia falsa.

Et haec de loco a contradictoriis dicta sufficient.

1. ab] an sub scribendum?

2. dicendum] di() codex.

3. veritate] veritati codex.